

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1976

BRNO 1978

být importem pro bohaté měšťany, ale není vyloučeno, že sklenice zhotovil některý z místních sklenářů /jako poplatníci byli v Jihlavě činní tři /.

S přibývající množstvím nálezů se již lépe ukazuje jejich časové rozvrstvení s hlavním těžištěm ve 14. století /a počátkem 15./století a některé výrobky možno datovat ještě i ke sklonku 13. století. Při současné intenzivní výstavbě v bývalé III. a IV. středověké čtvrti /Pl. B. V. Mariae a Pl. Judaeorum /, ale i jinde ve středověkém jádru města budou pokračovat i záchranné archeologické akce, které mohou přinést opět nové závažné nálezy a tím i nové poznatky ve výrobních vztazích a i pro rozvrstvení společnosti městské německé kolonizace.

P o z n á m k y :

- 1 B. Novotný, Záchranný výzkum středověkých objektů v historickém jádru města Jihlavy, Přehled výzkumů 1975, v tisku.
- 2 F. Hoffman, Jihlava v husitské revoluci, Havlíčkův Brod 1961.

Weitere Funde aus mittelalterlichen brunnenartigen Abfallgruben im historischen Stadtkern von Jihlava. Ebenfalls im Verlaufe des Jahres 1976 setzte die Rettungsgrabung der bereits im vorherigen Jahr festgestellten mittelalterlichen holzverschalten Wassergruben im historischen Stadtkern von Jihlava fort /1/. Die Erzeugnisse der Töpfer, die noch im 14. Jahrhundert in der Töpfergasse /Platea Figulorum /im südöstlichen II. Stadtteil siedelten und es waren in der ersten Hälfte des 15. Jahrhunderts als Steuerträger 42 bekannt /2/, zeigen, dass man ihre Tätigkeit nach den bisherigen Funden hauptsächlich schon seit der Wende des 13. Jahrhunderts und in das 14. Jahrhundert datieren kann. Die Zeichen auf den Gefäßsböden lassen die Vermutung zu, ob bestimmte Gefäße nicht ursprünglich für spezialisierte Handwerker und für den Klerus hergestellt wurden /Gefäße mit dem Hufeisenzeichen für Hufschmiede, mit dem Radzeichen für die Wagner, mit dem Kettfadenzichen für Angehörige der Tuchmacherzunft, mit dem Kreuzzeichen für Angehörige des Priesterstandes, für Priester usw. /. Das einen Tiegel nachahmende Gefäß erinnert daran, dass die Stadt für ihren Aufstieg der hohen Silberproduktion verdankt. Bemerkenswert sind Funde von Gläsern und Bruchstücken sog. Krautstrünke, die entweder ein Import für reiche Stadtbürger waren, oder bereits von einem der drei bekannten heimischen Glasmachern hergestellt wurden. Während des gleichzeitigen intensiven Aufbaues in dem ehemaligen III. und IV. mittelalterlichen Viertel /Platea Beatae Virginis Mariae und Platea Judaeorum / werden die archäologischen Rettungsarbeiten fortsetzen, die wiederum neue schwerwiegende Erkenntnisse und Funde damit auch neue Feststellungen über die Produktionsbeziehungen und die Differenzierung der Gesellschaft der deutschen Stadtkolonisierung bringen können.

K A M E N N Á P L O T N A S N Á P I S E M Z L E S O N I C

/okr. Znojmo /

Boris N o v o t n ý , A Ú Č S A V B r n o

/Tab. 21-24 /

Místní kronikář J. Hrabánek z obce Lesonic na Moravskokrumlovsku ve Znojmském okrese ohlásil, že při snižování terénu v okolí staré zvonice byly nalezeny opracované stavební články, kamenná deska s nápisem, kamenný kotouč a keramické zlomky.

Jelikož od doby nálezů uplynula delší doba /terén v okolí opravené zvonice byl již urovňán a zarostlý travou /, bylo tam možno spatřit pouze tři ležící objemné zlomky architektury z pískovce, které podle způsobu opracování mohly být součástí staré architektury /Tab. 23:2 ; 24:1,2 /. V místech jejich nálezu stávala totiž tvrz. Obec Lesonic, která leží 5 km jižně od Moravského Krumlova a připomíná se poprvé k roku 1314 /1 / "... de Lessonycz " CDM VI, 76 /. Dále k roku 1369 /" und Lissenicz, ZDM V, 249 /. Wolný G. uvádí, že dřívější název vesnice byl Lysenice. Tradice sděluje, že zde již od roku 1349 stával panský dvorec /2 /. Zbytky této tvrze, později bezpochyby přestavované, se vyskytují v bezprostřední blízkosti zvonice, která je rustikální stavbou z hrázděného kamene do dřevěné konstrukce. Tato stavba bude zřejmě mladšího původu a vznikla druhotně na troskách tvrze, z níž mohou pocházet rovněž nalezené architektonické články. Existence tvrze ve 14. století mohou rovněž dokládat keramické střepy ode dna a z výdutí, odlomená ucha a poškozená poklička nádoby. Kronikář Hrabánek má u sebe kamennou plotnu z jemnozrnného světle šedého pískovce, která podle jeho slov měla být údajně nalezena při úpravě terénu v okolí zvonice. Je to plotna s poněkud olámanými rohy a i na svrchní a dolní straně poněkud poškozená, o rozměrech 39 cm x 23,5 cm x 4,5 cm, beze stopy přimaltování.

Na jemněji uhlazené straně, nicméně poškozené, je ve dvou řádcích patrný staroslovanský nápis psaný kulatou glagolicí: o t / j e r / č e n a š / j e r / i ž e e s i n a n e b e i i / neboli začátek otčenáše "otče náš, jenž jsi na nebesích..." / 3 /. Přitom je předposlední písmeno obráceno, takže místo "nebesi" vznikla zkomolenina "nebeii". Písmena jsou mělce rytá / výška 2,5 až 3 cm /.

Dalším nálezem, který rovněž nebylo možno zjistit in situ, je plochý kamenný kotouč z načervenalého, jakoby přepáleného pískovce, rozpadlý na dvě části plochým odštěpem zezadu / o průměru 10 cm /, který má ostrým rydlem neuměle vyrytý kříž s rozšířenými konci / tzv. maltéžský kříž / uprosřed hladší strany / kříž má rozměry 4 cm x 3,5 cm /.

Bez bližšího archeologického průzkumu údajné plochy výše popisovaných nálezů / k dispozici byla plocha asi 20 x 5 m², přičemž by bylo nutno respektovat základy zvonice /, nelze se ani o stáří ani o původu popisovaných nálezů vyjádřit. Zlomky kamenné architektury, i když nemají výrazné rysy, by snad bylo možno uvádět do souvislosti s nalezenými keramickými střepy, které lze předběžně klást do průběhu 14., případně počátku 15. století.

P o z n á m k y :

- 1 Hosák L. Šrámek R., Místní jména na Moravě a ve Slezsku I, / A - L /, 501, Praha 1970.
- 2 Vlastivěda moravská, Moravskokrumlovský okres, Brno 1923, 236.
- 3 V souvislosti s výše popisovanými nálezy je možno se ještě zmínit o tom, že v moravskokrumlovském museu jsou uloženy střepy z nádob střední doby hradištní, nalezené v trati "Močidla". Ta leží v trojúhelníku silnice a polní cesty vedoucí k Miroslavským Knínicím /dříve Německé Knínice /, tedy v bezprostřední blízkosti Lesonic. H. Freising poznamenává, že sídlištní objekt s těmito nálezy nebyl zbytkem germánského osídlení, jak omylem uváděl J. Skutil /Moravské prehistorické výkopy a nálezy 1931, Obzor. prehist. IX, 1930-35, 159 /, ale že to byla jáma se slovanskými nálezy z doby hradištní.

Eine Steinplatte mit Inschrift aus Lesonice /Bez. Znojmo /. Beim Abnehmen der Humusschicht in der Umgebung des reparierten Glockenturmes in der Gemeinde Lesonice bei Mor. Krumlov /Bez. Znojmo / fand man an der Stelle der gewüsteten Feste /die Gemeinde wird zum erstenmal in schriftlichen Quellen im Jahre 1314 genannt und die Feste wird im Jahre 1349 erinnert /Architekturbruchstücke aus Sandstein und Keramikfragmente aus dem 14. Jahrhundert. Nach dem Gemeindechronist J. Hrabánek fand man hier auch eine Sandsteinplatte mit einer altslawischen Inschrift, geritzt in runder Glagolica "Ot / j e r / č e n a š / j e r / i ž e e s i n a n e b e i i / der vorletzte Buchstabe ist umgedreht und so entstand anstatt nebesi nebeii, der Beginn des Vaterunser : Otče náš, jenž jsi na nebesích - Vater unser, der Du im Himmel bist - /.

Ausser diesem fand man angeblich auch eine runde Steinplatte mit eingeritztem einfachem "Malteser Kreuz". Da man keine näheren Fundumstände feststellen kann, wäre es notwendig in der Umgebung des Glockenturmes und in den Grundmauern der Feste eine Feststellungsgrabung vorzunehmen.

POKRAČOVÁNÍ VÝZKUMU DOMINIKÁNSKÉHO KLÁŠTERA V OPAVĚ

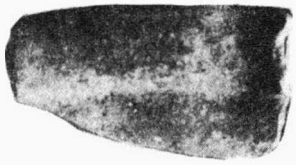
/okres Opava /

Vlasta Šikulo v á , Slezské muzeum Opava

Na základě výsledků stavebního průzkumu a zjišťovací sondáže z roku 1972 / 1 / byl v roce 1975 zahájen výzkum kaple na jižní straně presbytáře kostela sv. Václava. Z písemných pramenů vyplývá, že koncem 16. století byla tato kaple rozdělena na dvě části, z nichž východní sloužila jako sakristie a západní byla přestavěna na pohřební kapli, v níž vybudovali svoji kryptu a oltář Mořechů z Moravčína / 2 /.

Sonda rozměrů 3 x 2 m byla situována podél jižní zdi, východně od základů ciblové dělicí příčky. V těchto místech byl ve zdi kaple zjištěn stavebním průzkumem krb. Byla odkryta dlažba, komponovaná již do prostoru ohraničeného dělicí příčkou. Dlažba překrývala zásep výkopu, do něhož byla osazena patka ciblové klenby, nesoucí zdivo příčky. V pískovém násypu pro dlažbu byly nalezeny mince, které umožňují spojovat vyzdění příčky i položení dlažby s přestavbou z konce 16. století.

Pod pískovým násypem se střídaly slabé vrstvy starších násypů s vrstvičkami náslapků obsahujícími uhlíky, které se koncentrovaly v blízkosti krbu. Podle sedmi opavských a ratibořských haléřů, datujících tyto vrstvy, možno soudit, že krb byl v provozu již v 15. století a že tedy kaple sloužila jako sakristie snad již v této době. Starší vrstvy zde zatím ještě nejsou prozkoumány. Z nálezů

1

2

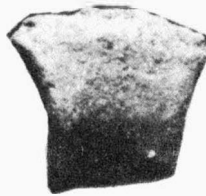
3

4

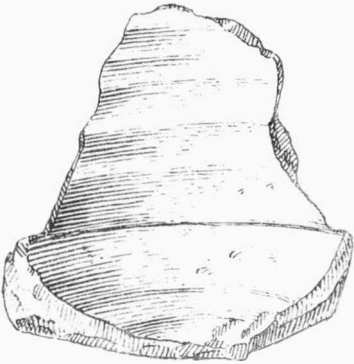
5

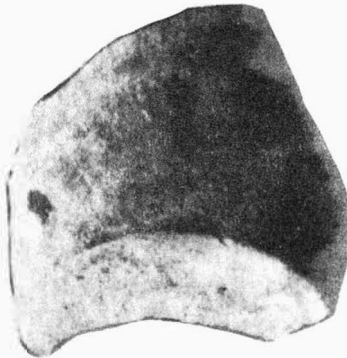
6

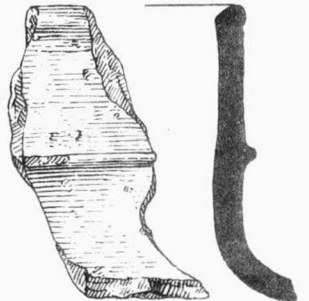
7

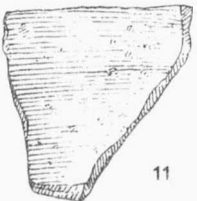
8

9

10

11

12

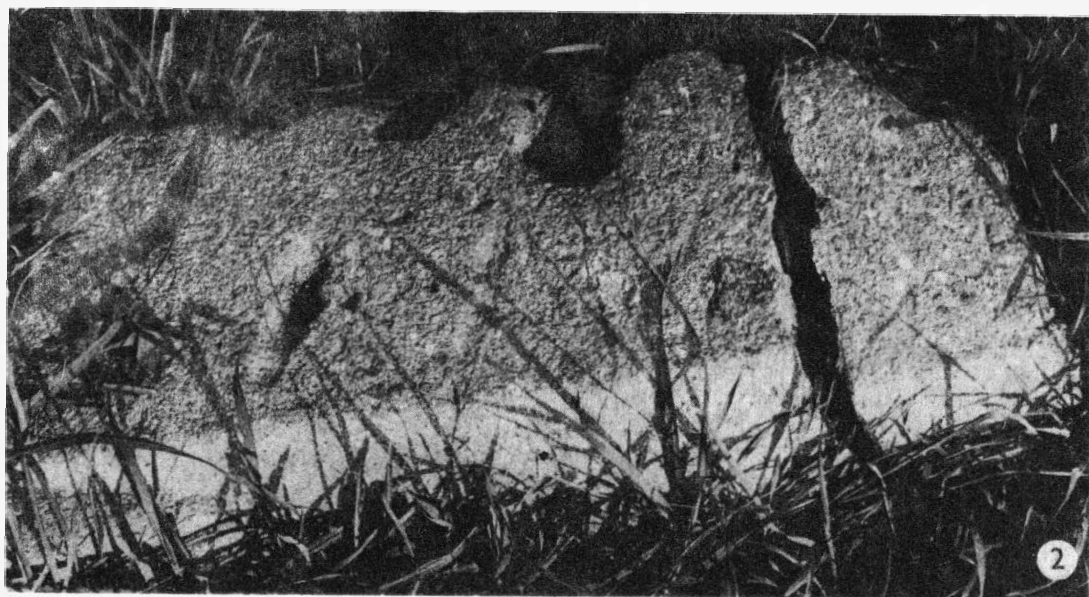
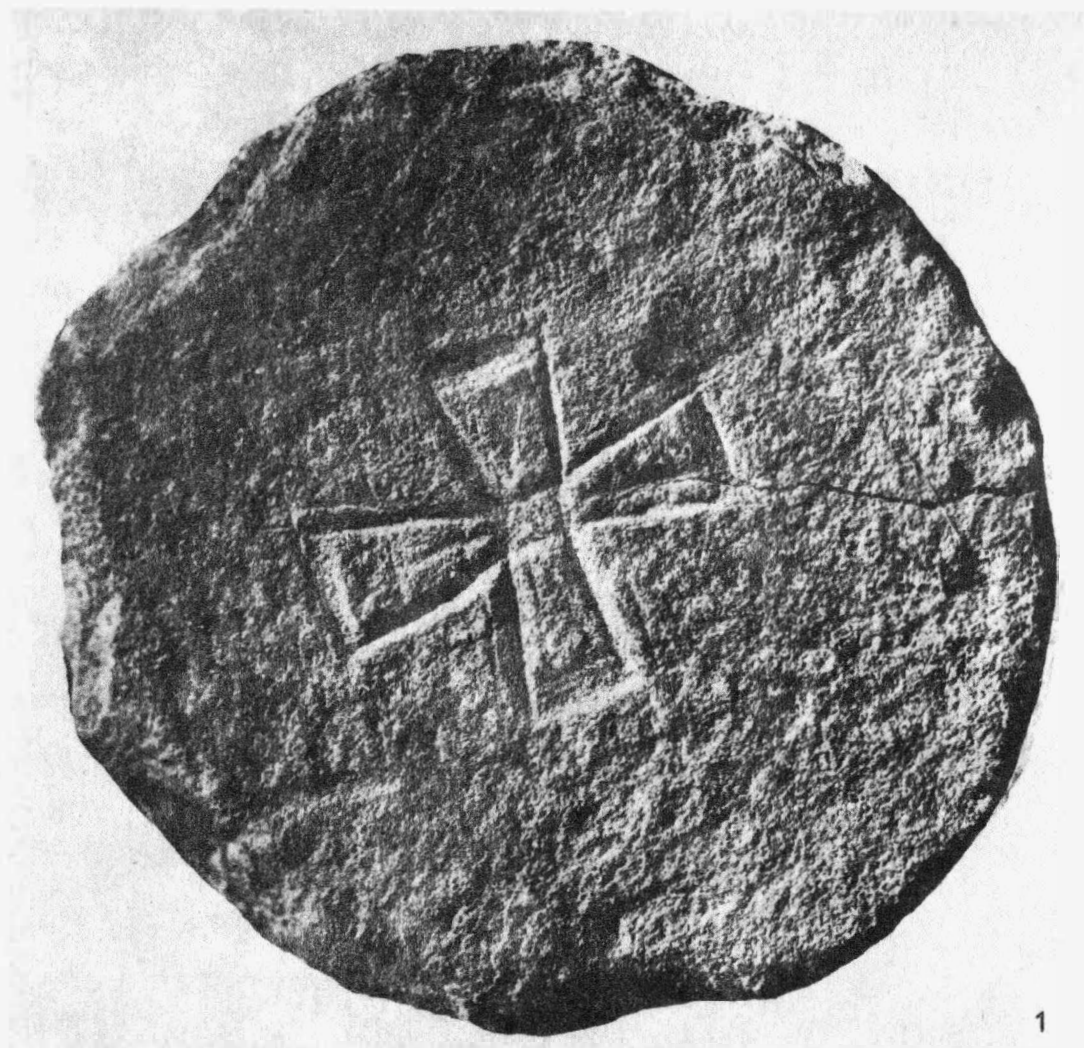
13

Tab. 21
Lesonice /okr. Znojmo / . Keramika ze 14. století. - Keramik aus dem 14. Jahrhundert.

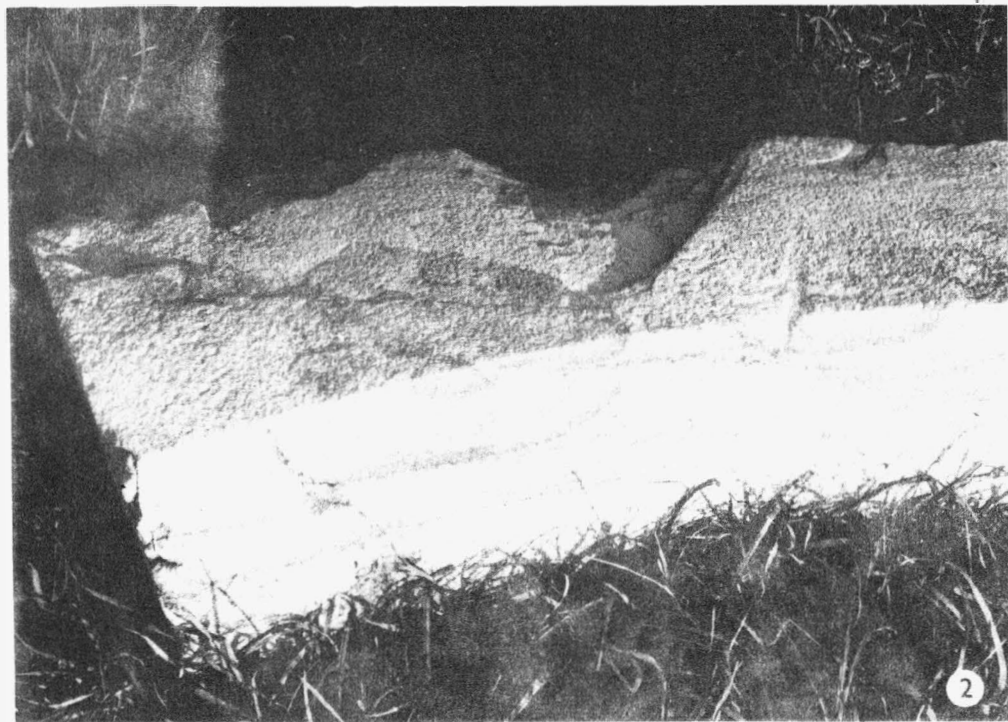
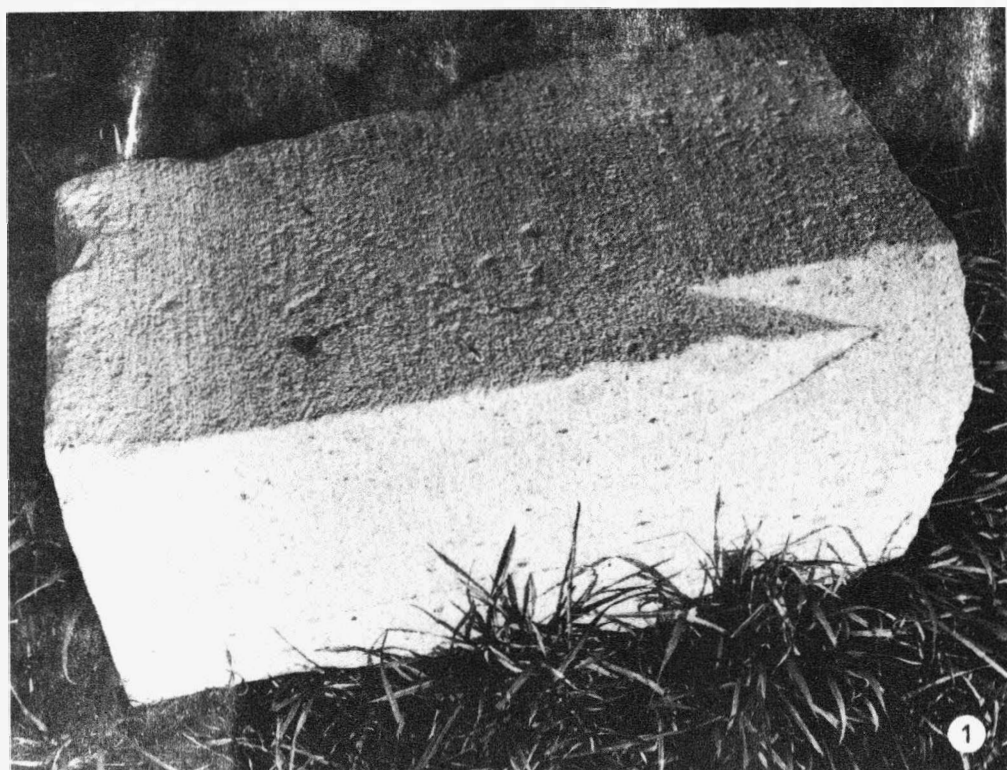
Tab. 22

Lesonice /okr. Znojmo / Kamenná deska s nápisem - Ot/jer/če naš/jer/ iže esi na nebii. Výška písmen je 2,5 až 3 cm. - Steinplatte mit Inschrift. Höhe der Buchstaben 2,5-3 cm.

Tab. 23

Lesonice /okr. Znojmo / . 1 plochý kamenný kotouč s rytinou kříže. Průměr 10 cm; 2 zlomek vykopané architektury. - 1 flache Steinscheibe mit geritztem Kreuz. Durchmesser 10 cm; 2 Bruchstück der ausgegrabenen Architektur.

Tab. 24

Lesonice /okr. Znojmo / . 1-2 zlomky nalezené architektury. - 1-2 Bruchstücke gefundener Architektur.

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1976 .

- Vydává : Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor : Akademik Josef Poulík
Redaktoři : Dr. A. Medunová, dr. J. Meduna, dr. J. Říhovský
Překlady : Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby : doc. dr. B. Klíma, A. Životská
Na titulním listě : Bronzová přezka ze slovanského sídliště v Mutěnicích
Tisk : Moravské tiskařské závody, n.p. Olomouc, závod Guttwaldov, provoz 34 -
Kyjov
Evidenční číslo : ÚVTEI-73332
Vydáno jako rukopis - 450 kusů - neprodejné